

пам'ять перекладача буде поступово збагачуватися, а її ефективність зростатиме.

Кроо В.
НТУ «ХП»

ЖАРГОН ЯК ОДИН ІЗ РІЗНОВИДІВ СОЦІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ

Жаргон (франц. *jargon* – «незрозуміла мова») – соціолект, який відрізняється від літературної мови використанням специфічної, експресивно забарвленої лексики, синонімічної до слів загального вжитку і фразеології, а також – рідше – особливостями вимови.

Жаргон виникає серед груп носіїв мови, об'єднаних спільністю професійних інтересів (медиків, комп'ютерників, ін.), однаковими захопленнями (жаргон мисливців, філателістів, рибалок), тривалим перебуванням у певному середовищі (військова служба, навчання).

Жаргонізмами називають слова, уживання яких обмежене нормами спілкування, прийнятими в певному соціальному середовищі. Із цієї причини їх ще називають соціальними діалектизмами. Жаргонізми – це переважно специфічні, емоційно забарвлені назви понять і предметів, які мають нормативні відповідники в літературній мові і, відступаючи від неї, надають процесу спілкування атмосфери невимушеності, іронічності, фамільярності тощо. До молодіжної жаргонної лексики, наприклад, належать такі слова, як *центровий* (авторитетний), *бабки* (гроші), *прикид* (одяг, манера одягатися), *приколотися* (отримати або створити враження) тощо.

У літературно-художніх творах жаргонізми використовують переважно з метою створення відповідного емоційного й соціального колориту, а також із метою мовленнєвої характеристики осіб.

Крючок В.
НТУ «ХП»

ТРОПИ ТА ФІГУРИ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ

Учення про фігури мови бере початок в античній класичній риториці. У її розділі «Диспозиція» розглядали паралогічність – фігуральність мови, відколи Арістотель з'ясував, що є скорочені силогізми – тропи. Докладніше фігури мови розглядали в розділі «Елокуція». Хоча тропи завжди перебували в центрі уваги вчених, але й досі чіткої загальноприйнятої їх класифікації немає.

З античного світу вчення про тропи й фігури успадковане риториками та стилістами національних мов. Уперше після античного періоду типологію тропів описав французький ритор С.-М. Дюмарсе в «Трактаті про тропи» (Лейпциг, 1757). Сутність цієї роботи полягає в тому, що людська мова без тропів є протиприродною. Із часів Цицерона фігури поділяли на дві групи: фігури думки та фігури слова.

Фігури, що мали переносне значення, називали тропами. Тропи пропонувалося використовувати для того, щоб підкреслити основну думку, збагатити мову, прикрасити її. Поняття «фігури» охоплює три типи виражальних засобів мови: фігури заміни, заміщення (тропи); фігури сумісності; фігури протилежності. Фігури заміни – стилістично марковані засоби поєднання в сигматичній послідовності значень одиниць одного рівня в межах одиниць вищого рівня. Виділяють два види фігур заміни: фігури якості (метафора, метонімія, іронія) і фігури кількості (гіпербола, мейозис, різновидом якого є літота).

Метафора (від грец. – переміщення) – вид тропів, побудованих на основі вживання слів та виразів у переносному значенні. За граматичним вираженням метафори бувають субстантивні, атрибутивні, дієслівні, комбіновані.

Писемна мова рідше послуговується метонімією, що може поширюватися за допомогою епітета, який і вказує на предмет метонімічного переносу. До різновидів метонімії належить синекдоха.

Гіпербола (від гр. – жону через щось) – образне перебільшення, яке ви-являється в тому, що якась ознака приписується предметові, якому вона реально не властива. *Мейозис* (від грец. – зменшення) – протилежна гіперболі фігура, сутність якої полягає в зменшенні ознак предмета для того, щоб підкреслити його нікчемність. До мейозису належить літота – зумисне зменшення якоїсь ознаки шляхом повного чи часткового її заперечення.

Епітет (від грец. – прикладка, прізвисько) – художнє образне означення, що підкреслює визначальну якість явища, предмета. *Порівняння* – це троп, у якому мовне позначення особи, предмета, явища чи дії передається через найхарактерніші ознаки, що є властивими для інших.

Розрізняють логічні та образні порівняння. Існують також інші тропи та фігури: антитеза, парцеляція, паліндром, оксюморон, паронімазія, метатеза, анаграма, антономазія, персоніфікація, алегорія, іронія тощо.

Отже, художні структури, побудовані на використанні переносного значення слова, використовують в усіх сферах мовлення, але розподіл їх між функціональними стилями нерівномірний. У роботі

розглянуто тропи, засновані на переносному значенні, – метафора, метонімія, синекдоха, гіпербола, мейозис, літота.

Лисиця Д.
НТУ «ХПІ»

КРИМІНАЛЬНА «ЖАРГОННА» МОВА МОЛОДІ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні в Україні та за її межами, намітилася стала тенденція до занедбання рідної мови, а отже, і культури в цілому. Ми знаємо, що молодь – першочерговий носій і зберігач культури народу.

Карний жаргон особливо легко поширюється в оточенні неповнолітніх і молоді. Це можна пояснити його образністю, виразністю, потаємністю, іронічністю, що захоплює підлітків і молодь. Засвоєння (нехай і підсвідоме) кримінальних жаргонізмів – це одна з причин криміналізації всього населення країни, і передусім молоді. Кримінальний жаргон навчає мислити кримінальними категоріями, прищеплює жорстокість, бездушність у стосунках з навколишніми, культивує образ життя злочинного світу, наглість, ненависть до суспільних цінностей, моралі й усталених норм, спотворює погляди й переконання, відволікає від чесної праці.

Слід пам'ятати, що кримінальний жаргон, як і будь-яка мова загалом, легше засвоюється в підлітковому віці (цей період є сенситивним щодо засвоєння мови), тому важливо вберегти підлітків і молодь від карного жаргону. Більшість експертів вважають, що кримінальний жаргон дуже сильно заглибився в лексикон звичайного (некримінального) населення, зокрема й молоді. Вони наголошують, що ця проблема є досить гострою й актуальною на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Соціологи й соціальні психологи, що вивчають проблеми молодіжної субкультури, визнають процес заглиблення кримінального жаргону в молодіжний сленг стабільним, убачають головним джерелом поповнення такого жаргону не тільки неформальні, іноді кримінального забарвлення, молодіжні об'єднання, членом яких є індивід, але й цілком формальні, соціальні ніші, які займає індивід у процесі своєї життєдіяльності. Так, більшість цих учених чинниками запозичення кримінального жаргону до мови спілкування молоді називають психологічні особливості молодіжного віку та дезадаптацію інституту позашкільного виховання. На думку ж філологів, причинами вищезазначеного явища є відсутність чіткої мовної політики української держави, зокрема жорст-